

Predmet C-646/20

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

1. prosinca 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Bundesgerichtshof (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

28. listopada 2020.

Žalitelj:

Senatsverwaltung für Inneres und Sport, Landesamtsaufsicht

Druga stranka u žalbenom postupku:

TB

Predmet glavnog postupka

Uredba br. 2201/2003 (Uredba Bruxelles II.a) – Pojam „sudska odluka” – Privatni razvod braka – Priznavanje u drugoj državi članici

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Je li u slučaju prestanka braka na temelju članka 12. talijanskog Zakonskog dekreta (Decreto Legge) br. 132 od 12. rujna 2014. (DL br. 132/2014) riječ o sudskoj odluci o razvodu braka u smislu Uredbe Bruxelles II.a?
2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje: treba li prestanak braka na temelju članka 12. talijanskog Zakonskog dekreta (Decreto Legge) br. 132 od 12.

rujna 2014. (DL br. 132/2014) tretirati u skladu s odredbom članka 46. Uredbe Bruxelles II.a o autentičnim ispravama i sporazumima?

Navedene odredbe prava Unije

Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.) (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles II.a), osobito članak 1. stavak 1. točka (a), članak 2. točka 4., članak 21. stavak 1. i članak 46.

Navedene nacionalne odredbe

Personenstandsgesetz (Zakon o osobnim stanjima, u daljnjem tekstu: PStG), osobito članak 16. stavak 1. prva rečenica točka 3.

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Zakon o postupku u obiteljskim stvarima i o dobrovoljnoj sudskoj nadležnosti, u daljnjem tekstu: FamFG), osobito članak 97. stavak 1. druga rečenica i članak 107. stavak 1. prva rečenica

Talijanski Decreto legge (zakonski dekret) br. 132 od 12. rujna 2014., preinačen u Zakon br. 162 od 10. studenoga 2014., osobito članak 12.

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Osoba TB ima njemačko i talijansko državljanstvo, njezin suprug je samo talijanski državljanin. Oboje su sklopili brak 20. rujna 2013. u Berlinu (Njemačka), što je upisano u maticu vjenčanih.
- 2 Dana 30. ožujka 2017. oni su pristupili u matični ured (Ufficio di Stato Civile) u Parmi (Italija) te izjavili da nemaju maloljetnu djecu ili punoljetnu djecu kojoj je potrebna skrb, punoljetnu djecu s teškim invaliditetom ili punoljetnu djecu koja nisu ekonomski samostalna, da međusobno nisu sklopili nikakve sporazume o uređenju imovinskih odnosa te da se žele sporazumno razdvojiti. Tu su izjavu osobno potvrdili pred matičnim uredom 11. svibnja 2017. Dana 15. veljače 2018. ponovno su pristupili u taj matični ured, pozvali su se na svoje izjave od 30. ožujka 2017. i izjavili da žele razvesti svoj brak, o čemu se ne vodi nikakav postupak. Nakon što su navedene izjave potvrdili matičnom uredu u Parmi 26. travnja 2018., taj je matični ured osobi TB 2. srpnja 2018. izdao potvrdu u skladu s člankom 39. Uredbe br. 2201/2003 kojom se potvrđuje razvod braka s učinkom od 15. veljače 2018.

- 3 Osoba TB zatražila je od odgovarajućeg matičnog ureda u Berlinu upis tog razvoda u njemačku maticu vjenčanih. Međutim, matični ured dvoji u pogledu činjenice zahtijeva li zatraženi upis prethodno priznavanje u skladu s člankom 107. FamFG-a, zbog čega je stvar na odlučivanje uputio Amtsgerichtu (općinski sud, Njemačka). Amtsgericht (općinski sud) je matičnom uredu rješenjem od 1. srpnja 2019. naložio da privatni razvod koji je 15. veljače 2018. uslijedio u izvansudskom postupku upiše u maticu vjenčanih kao naknadni upis tek nakon što ga prizna nadležno tijelo u skladu s člankom 107. stavkom 1. prvom rečenicom FamFG-a.
- 4 Žalba osobe TB podnesena protiv tog rješenja Amtsgerichta (općinski sud) od 1. srpnja 2019. bila je uspješna. Kammergericht (Visoki zemaljski sud) preinačio je predmetno rješenje općinskog suda i matičnom uredu naložio da upis u maticu vjenčanih ne uvjetuje prethodnim priznavanjem razvoda provedenim u Italiji od strane nadležnog tijela.
- 5 Nadležno tijelo, Senatsverwaltung für Inneres und Sport (Ministarstvo savezne zemlje Berlin za unutarnje poslove i sport, Njemačka), koje nadzire rad matičnih ureda, podnijelo je žalbu protiv navedene odluke Bundesgerichtshofu (Savezni vrhovni sud, Njemačka) kojom zahtijeva da se potvrdi rješenje općinskog suda.

Kratki prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 6 Predmet postupka je pitanje može li se privatni razvod koji je u Italiji proveden na temelju sporazumne izjave bračnih drugova pred matičarem biti upisan u njemačku maticu vjenčanih bez dodatnog postupka priznavanja.
- 7 Prema njemačkom pravu, matica vjenčanih mora se nadopuniti i ispraviti naknadnim upisima i bilješkama, među ostalim, u slučaju razvoda braka (članak 16. stavak 1. prva rečenica točka 3. PStG-a). Temelj za to može biti i pravomoćna odluka donesena u inozemstvu. Odluka kojom se u inozemstvu razvodi brak priznaje se samo ako je nadležno tijelo utvrdilo da su ispunjeni uvjeti za priznavanje (članak 107. FamFG-a).
- 8 Taj postupak priznavanja, međutim, nije potreban ako je riječ o sudskoj odluci u smislu članka 21. stavka 1. Uredbe Bruxelles II.a (članak 97. stavak 1. druga rečenica FamFG-a). U tom se slučaju ona u Njemačkoj priznaje, a da u tu svrhu nije potreban poseban postupak. Za upis u maticu vjenčanih tada je dovoljno predočiti potvrdu u skladu s člankom 39. Uredbe Bruxelles II.a.
- 9 Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, pravni okvir u Italiji je sljedeći: na temelju talijanskog Zakonskog dekreta (Decreto Legge) br. 132 od 12. rujna 2014. (u daljnjem tekstu: DL br. 132/2014), preinačenog u Zakon br. 162 od 10. studenoga 2014., bračni se drugovi više ne moraju obratiti sudu ako žele razvod braka, nego mogu odabrati i razvod pukim sporazumom.

- 10 Bračni drugovi mogu se ili pod određenim, zakonom pobliže definiranim, uvjetima sporazumjeti o razvodu u nazočnosti svojih odvjetnika (članak 6. DL-a br. 132/2014) ili, kao u predmetnom slučaju, u skladu s člankom 12. stavkom 1. DL-a br. 132/2014 koji je stupio na snagu 12. prosinca 2014. pred mjesno nadležnim gradonačelnikom kao glavnim matičarem, pa i bez odvjetničke potpore, sklopiti sporazum o razvodu, ako nemaju (kao što to uređuje članak 12. stavak 2. DL-a br. 132/2014) maloljetne djece ili punoljetne djece koja su poslovno nesposobna, imaju teški invaliditet ili nisu ekonomski samostalna. Matičar uzima osobne izjave bračnih drugova, koje ne mogu uključivati uređenje imovinskih odnosa, i poziva ih da pristupe pred njega u roku ne kraćem od 30 dana nakon podnošenja izjava kako bi potvrdili predmetni sporazum (članak 12. stavak 3. DL-a br. 132/2014). Tijekom razdoblja između davanja izjava i potvrde, matičar može preispitati istinitost izjava bračnih drugova (primjerice da nemaju djecu koja zahtijevaju skrb), a bračni drugovi imaju mogućnost preispitati svoju odluku te se eventualno drukčije odlučiti. Potvrde li svoj sporazum, njime se zamjenjuje sudska odluka.
- 11 Sporno je pitanje je li razvod braka sporazumnim izjavama bračnih drugova pred matičarem prema talijanskom pravu obuhvaćen područjem primjene Uredbe Bruxelles II.a. U slučaju niječnog odgovora na to pitanje, žalba Standesamtsaufsichta (tijela zaduženog za nadzor matice) osnovana je te se razvod proveden u Italiji u njemačku maticu vjenčanih može upisati samo nakon što ga je priznalo nadležno tijelo.
- 12 Na to se pitanje u literaturi različito odgovara, međutim, sud koji je uputio zahtjev sklon je na njega odgovoriti niječno jer nedostaje konstitutivni element sudjelovanja suda. Za odgovor na to pitanje bitno je kako treba razumjeti pojam „sudska odluka” korišten u Uredbi Bruxelles II.a.
- 13 U skladu s člankom 2. točkom 4. Uredbe Bruxelles II.a, „sudska odluka” u svrhu te uredbe označava razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka te presudu koja se odnosi na roditeljsku odgovornost, koju izriče sud države članice, bez obzira na to kako se naziva takva sudska odluka, uključujući i rješenje, nalog ili odluku. U skladu s člankom 2. točkom 1. Uredbe Bruxelles II.a, „sud” označava sva tijela u državama članicama nadležna u stvarima koje pripadaju u područje primjene ove Uredbe. Iz toga se može izvesti da je potrebno djelovanje državnog tijela kako bi se moglo smatrati da je riječ o sudskoj odluci. Međutim, nisu mogući utemeljeni zaključci o tome koje vrste mora biti to djelovanje. Formulacija „[sudska odluka] koju izriče” upućuje pak na konstitutivno sudjelovanje, a ne samo sudjelovanje državnog tijela u svojstvu izvršitelja upisa u kontekstu razvoda.
- 14 Sud se do sada samo posredno bavio pitanjem jesu li privatni razvodi obuhvaćeni područjem primjene Uredbe Bruxelles II.a (vidjeti presudu od 20. prosinca 2017., Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988).
- 15 Predmet tog postupka bilo je pitanje je li razvod braka jednostranom izjavom jednog bračnog druga pred vjerskim sudom u Siriji obuhvaćen materijalnim

područjem primjene Uredbe (EU) Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (SL 2010., L 343, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 172.) (u daljnjem tekstu: Uredba Rim III). Sud je zaniijekao da je u slučaju takvog privatnog razvoda riječ o „razvodu” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe Rim III. Točno je da privatni razvodi nisu izričito isključeni iz područja primjene te uredbe. No, upućivanja na sudjelovanje „suda” i postojanje „postupka”, koja se nalaze u više odredbi te uredbe pokazuju da se potonja odnosi samo na razvode koje izriče državni sud ili javno tijelo ili tijelo pod njegovom kontrolom (presuda od 20. prosinca 2017., Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, t. 39.). Materijalna područja primjene Uredbe Rim III i Uredbe Bruxelles II.a trebaju biti međusobno usklađena na način da se definicija pojma razvoda braka u obje uredbe mora podudarati.

- 16 Cilj koji se nastoji ostvariti Uredbom Rim III jest da se njome uspostavi pojačana suradnja među državama članicama sudionicama u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (presuda od 20. prosinca 2017., Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, t. 44.). Prilikom donošenja te uredbe, u pravnim porecima država članica koje sudjeluju u takvoj pojačanoj suradnji odluke koje imaju pravnu snagu u tom području mogu donositi samo javna tijela. Stoga valja smatrati da je donošenjem te uredbe zakonodavac Unije u obzir uzeo samo situacije u kojima razvod izriče državni sud, javno tijelo ili tijelo pod njegovom kontrolom (presuda od 20. prosinca 2017., Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, t. 45.). Iako je točno da je više država članica nakon donošenja Uredbe Rim III u svoje pravne poretke uvelo mogućnost izricanja razvoda bez sudjelovanja državnog tijela, uključivanje privatnih razvoda u područje primjene te uredbe ipak bi zahtijevalo prilagodbe koje su u nadležnosti jedino zakonodavca Unije. Stoga, s obzirom na definiciju pojma „razvod” koja se nalazi u Uredbi Bruxelles II.a, iz ciljeva koji se nastoje ostvariti Uredbom Rim III proizlazi da su njome obuhvaćeni samo razvodi koje izriče državni sud, javno tijelo ili tijelo pod njegovom kontrolom (presuda od 20. prosinca 2017., Sahyouni, C-372/16, EU:C:2017:988, t. 48.).
- 17 Iako je Sud time tumačio pojam „razvod” iz Uredbe Rim III, može se smatrati da je riječ o „sudskoj odluci [o razvodu]” u smislu članka 2. točke 4. Uredbe Bruxelles II.a samo ako je razvod izrekao državni sud, javno tijelo ili tijelo pod njegovom kontrolom. Međutim, iz te se presude ne može razabrati intenzitet i pravna kvaliteta koja se zahtijeva za tu kontrolu.
- 18 Samo konstitutivno sudjelovanje državne službe može jamčiti zaštitu „slabijeg” bračnog druga od štetnih posljedica u kontekstu razvoda jer samo tada sud ili javno tijelo može spriječiti razvod odbijanjem čina državnog sudjelovanja. Sa stajališta suda koji je uputio zahtjev, u pogledu područja primjene Uredbe Bruxelles II.a mora vrijediti isto jer se članak 21. stavak 1. Uredbe Bruxelles II.a temelji na ideji da se od sudske odluke o razvodu donesene u jednoj državi članici može očekivati upravo navedeno jamstvo (vidjeti i uvodnu izjavu 21. Uredbe Bruxelles II.a).

- 19 Navedena razmatranja svakako idu u prilog tomu da se talijanska odluka matičnog ureda u skladu s člankom 12. DL-a br. 132/2014 klasificira kao privatni razvod koji nije obuhvaćen Uredbom Bruxelles II.a jer očito ne postoji nadzorna nadležnost talijanskih matičara koja može ispuniti te zahtjeve.
- 20 U prilog toj ocjeni ide i okolnost da zakonodavac Unije prilikom donošenja Uredbe Bruxelles II.a nije imao nikakvog razloga da ugovorne oblike razvoda, poput onih koji su predviđeni u Italiji, uključi u tu uredbu jer takvi razvodi u to vrijeme nisu bili predviđeni zakonodavstvom država članica. Stoga se ne može smatrati da je ta mogućnost razvoda bez konstitutivnog čina državnog sudjelovanja uspostavljena tek dugo vremena nakon donošenja Uredbe Bruxelles II.a pokrivena ciljem zakonodavca koji se nastoji ostvariti člankom 21. stavkom 1. Uredbe Bruxelles II.a, da se sudska odluka prizna bez potrebe ikakvog posebnog postupka.
- 21 Osim toga, zakonodavac Unije je u međuvremenu Uredbom Vijeća (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (SL 2019., L 178, str. 1.; u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles II.b) izričito uredio takve situacije za razdoblje nakon 1. kolovoza 2022. U skladu s člankom 65. stavkom 1. Uredbe Bruxelles II.b tada će se autentične isprave i sporazumi o zakonitoj rastavi i razvodu koji imaju obvezujući pravni učinak u državi članici podrijetla priznati u drugim državama članicama bez potrebe za ikakvim posebnim postupkom.
- 22 Kao što proizlazi iz uvodne izjave 14. Uredbe Bruxelles II.b, zakonodavac Unije smatra da je uvjet za sudska odluku da ju je odobrio sud ili drugo tijelo nakon ispitivanja merituma. Preinačenom uredbom zakonodavac Unije sada želi obuhvatiti i postupke u kojima javna tijela sudjeluju na drugi način, primjerice samo u smislu izvršavanja upisa. To omogućuje zaključak da se Uredba Bruxelles II.a ni prema shvaćanju zakonodavca Unije ne odnosi na takve postupke i stoga se ne može primijeniti na talijanski razvod pred matičarem.
- 23 U pogledu drugog pitanja, sud koji je uputio zahtjev smatra da priznavanje razvoda provedenog na temelju članka 12. DL-a br. 132/2014 nije moguće ni u skladu s člankom 46. Uredbe Bruxelles II.a. U toj se odredbi, za razliku od članka 65. stavka 1. Uredbe Bruxelles II.b, ne navodi razvod, nego je riječ samo o izvršivim autentičnim ispravama i sporazumima. Međutim, to se ne može odnositi na razvode zbog nedostatka u tom smislu izvršivih isprava i sporazuma.
- 24 Sveukupno gledajući, pravilno tumačenje ne može se jasno izvesti ni iz Uredbe Bruxelles II.a ni iz dosadašnje sudske prakse Suda, zbog čega se Sudu upućuju oba prethodna pitanja.